

Yttrande gällande remittering av betänkandet "Ett språkkrav för språkutveckling" (SOU 2024:78)

Ett språkkrav i sig garanterar inte förbättrade språkkunskaper i verksamheterna. Däremot kan riktade statsbidrag med generösa villkor ge kommunerna bättre möjligheter att stärka kompetensen inom äldreomsorgen på ett sätt som är anpassat efter lokala behov.

Utmaningar för enhetschefer vid bedömning av språklig kompetens

En av de största utmaningarna är hur enhetschefer inom äldreomsorgen ska kunna genomföra en rättvis och korrekt bedömning av språklig kompetens. I dagsläget saknar de utbildning och kompetens inom språkbedömning, vilket medför en risk för subjektiva och ojämlika bedömningar.

Dessutom har enhetschefer redan en ansträngd arbetssituation, med stora personalgrupper och omfattande ansvarsområden. Att även ansvara för språkbedömningar skulle därför vara svårt att genomföra i praktiken.

Vidare finns det en praktisk utmaning i att avgöra vilken språklig nivå som krävs för olika arbetsmoment. Att kunna förstå och följa instruktioner är naturligtvis avgörande, men det är svårt att definiera vad som är en tillräcklig nivå av språklig kompetens i praktiken. Tidigare stödmaterial som publicerats har upplevts som komplicerat och omfattande.

Konsekvenser för funktionshinderområdet

Om språkkraven införs inom äldreomsorgen kan detta få konsekvenser även för funktionshinderomsorgen. En risk är att det uppstår en förflyttning av personal som inte uppfyller språkkraven från äldreomsorgen till funktionshinderomsorgen, vilket kan leda till ojämlikheter mellan sektorerna.

Samtidigt finns det liknande behov av god språklig kompetens inom funktionshinderomsorgen, där kommunikation ofta är en central del av omsorgsarbetet. En tydligare konsekvensanalys behöver göras för att undvika att man skapar nya problem inom andra delar av välfärden.

Varför ska äldreomsorgen ansvara för språkbedömning?

Att låta äldreomsorgen bli ansvarig för att bedöma och säkerställa språkutbildning är problematiskt. Det finns redan etablerade instanser, såsom vuxenutbildningen och SFI, som har bättre förutsättningar och kompetens att genomföra språkbedömningar.

Att lägga detta ansvar på enhetschefer och verksamhetsledare inom äldreomsorgen kan leda till administrativa och organisatoriska problem, samt en risk för att resursbrist och kompetensbrist inom området påverkar bedömningarnas kvalitet.

Kapaciteten inom vuxenutbildningen

Det är osäkert om vuxenutbildningen har kapacitet att ta emot en ökad mängd studerande om språkkravet genomförs. Det behöver klargöras hur utbildningsinsatserna ska dimensioneras och finansieras för att säkerställa att de som behöver språkutbildning faktiskt får tillgång till den utan att andra grupper i behov av vuxenutbildning trängs undan.

Effekten av utbildningen

Det är inte säkert att en ny utbildning kommer att ha den önskade effekten på språklig yrkeskompetens. Många personer som arbetar inom äldreomsorgen har redan genomgått flera svenska utbildningar, inklusive SFI och olika yrkesinriktade språkkurser, utan att ha nått den nivå som krävs.

Svenskalyftet

Det är önskvärt att Svenskalyftet integreras i Äldreomsorgslyftet. En sådan sammanslagning skulle bidra till att minska den administrativa bördan som uppstår vid hantering av separata statsbidrag.

Statsbidrag innebär ofta omfattande administration, med ansökningsförfaranden, uppföljning och redovisning. Genom att inkludera Svenskalyftet i Äldreomsorgslyftet skulle resurserna kunna hanteras mer effektivt, vilket sparar tid och arbetsinsats för kommunerna. Det skulle också skapa en mer sammanhållen strategi för kompetensutveckling inom äldreomsorgen. Utredningens förslag om en bredare översyn av språkutbildningen för vård- och omsorgselever inom komvux är välkommet.

Konsekvenser

Ett för snabbt införande av språkkrav kan skapa problem, särskilt för enhetschefer som ska bedöma språknivåer, och det finns en risk att insatserna inte ger den förbättring som behövs. Ansvaret för språkbedömning och utbildning bör ligga hos instanser med rätt kunskap och resurser. Om ett språkkrav ska införas bör detta ske stegvis. Som ett första steg bör befintliga utbildningar revideras för att bättre motsvara behoven inom äldreomsorgen. Samtidigt bör villkoren för äldreomsorgslyftet utökas så att det även

omfattar kompetensutveckling med fokus på språklig yrkeskompetens. Effekterna av dessa insatser bör följas upp och utvärderas innan ett språkrav införs som nästa steg.

Det finns en bred enighet om att språkkunskaper inom äldreomsorgen behöver förbättras. En satsning liknande Svenskalyftet skulle ge personalen bättre möjligheter att utveckla sin svenska, vilket i sin tur skulle höja kvaliteten inom äldreomsorgen.